

KOMPYUTER TEXNOLOGIYALARI SOHASIDA USTOZ-SHOGIRD AN'ANASINI AFZALLIKLARI

Farg'ona ICHSHUI kasb-hunar maktabi
Maxsus fan o'qituvchisi
Xoshimov Ulug'bek SHaxobiddinovich

Annotasiya: *Kompyuter texnologiyalari sohasida ustoz-shogird an'anasini afzalliklari xaqida ma'lumotlar berilgan.*

Kalit so'zlar: *Kompyuter texnologiyalari, kasb-hunar ta'lim, ta'lim tizim, raqamli texnologiyalar, ustoz-shogird an'anasi, Learning Apps, canva.com, uzbekcoders.uz*

Hozirgi zamonaviy davrda ish jarayonlarini tez va sifatli bajarish ustoz-shogird uslubiga bog'liq bo'ladi. Qachonki shogird ish ko'nikmalarini qancha ko'p ko'rsa, shuncha tajriba oshib boraveradi.

Xar bir ishni mutaxassis tez, sifatli bajarishda ustoz-shogirdsiz bajarib bo'lmaydi. Hozirgi zamonaviy ta'limda xam amaliy ko'nikmalarini natijasini ustoz-shogird an'anasida ko'rib bormoqdamiz.

Insoniyat tarixida daxolar, malakali ustozlar aloxida o'ringa ega.

Hozirgi kunda Ibn Sino, Alisher Navoiy, Abu-Rayxon Beruniy va shu kabi donishmand, shoir, yozuvchi, faylasuflarni dunyo miqyosida juda qo'lyozmalarini amalda qo'llab kelishadi. Insoniyatga ma'lum tarixning eng qadimgi donishmandlaridan bo'lmish filosof Fales o'z shogirdlari Anaksimendrlarning fan tarixida nomlari abadiy qolishini ta'minlagan bo'lsa, Suqrot esa Aflotun va Arastular buyukligini ta'minlab berdi, o'z navbatida Sharqda xam bu an'ana davom etib kelgan bizning Markaziy Osiyo daxolarimiz xam qadimgi yunon olimlaridan ma'naviy ozuqa olishlari bilan bir qatorda, o'zaro bir-birlariga xam bevosita ustoz shogirdlik qilgani tarixdan bizga ma'lumdur. Beruniy bilan Ibn Sino, Shams Tabrizi bilan Rumiy, Abduraxmon Jomiy bilan Alisher Navoiy va xokazolarni keltirish mumkindir.

Raqamli texnologiyalari davrida ta'lim jaroyoni jadallik bilan rivojlanib borayotgan bir paytda bugungi kunda asosiy mazmun beruvchi yana bir tizim "Ustoz-shogird" tizimidir.

Ustoz-shogird an'anasida, ustoz o'z bilim va tajribasini shogirdga o'tkazadi. Ustozning sohaga oid malaka va bilimlari shogirdga o'rgatiladi. Shogird esa ustozning tajribalaridan foydalanadi va uning yordamida yangi bilim va ko'nikmalarini o'rganadi.

Ustoz-shogird an'anasida ustoz shogirdga bir-biriga oid kompyuter va dasturlarni boshqarish va yopish bo'yicha ko'nikmalar o'rgatadi. Bu, shogirdga iste'dodli va samarador ishlar olib borishga yordam beradi.

Ustoz-shogird o'gitlarida shogirdga muhokama va tahlil qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Ustozlar o'z fikrlarini shogirdlar bilan bahslashadi, ularning fikrlarini qabul qiladi va ularning muhokama va tahlil qobiliyatini rivojlantirishga intiladi. Ustoz-shogird ish uslubi orqali, shogirdlarga kompyuter texnologiyalari sohasida amaliyotga asoslangan loyihalar yaratish va ularni amalga oshirish imkoniyati beriladi. Ustozlar shogirdlarni loyihalar

ustida ishlashga ko'rsatma beradi va ularning amaliyot bilan tanishishlari va o'zlarining ideya-g'oyalarini amalga oshirishlari uchun muhim imkoniyatlar yaratadi.

Ustoz-shogird ko'nikmalarida shogirdlarga ish bilan bog'liq masalalarni hal qilishda yordam beradi. Ustozlar shogirdlarga yechimlar va usullar ko'rsatadi, ularning muammolarini hal qilishga yordam beradi va ularning o'zlarining mahoratlarini oshirishga intiladi. Ustoz-shogirdda shogirdning motivatsiyasini oshirishga yordam beradi. Ustozlar shogirdlarni yuqori maqsadlar bilan navbatlantirish, ularning muvofiqlik darajasini ko'tarish va o'z o'zlariga ishonch qilishlari uchun ilham berishadi.

Ish jarayonlarida ustoz-shogird ko'nikmalarida, shogirdning o'zlashtirishini va mustahkamlashini ta'minlaydi. Ustozlar shogirdlarga o'zlarining qobiliyatlarini va ish funksiyalarini tushunish va rivojlantirish uchun vazifalar beradi. Bu shogirdlarga o'zlarini rivojlantirish va o'zlashtirishga intiladi.

Kompyuter texnologiyalari sohasidagi maqsadlari va vazifalar haqida tushuntirish kerak. Ustozlar, shogirdlarni o'zlarining o'zining qayerda turishini, qayerga borishni va qanday maqsadlarga erishishni tasavvur qilishlarini ta'lim etishlari lozim. Bu, ularning motivatsiyalarini oshirishga yordam beradi.

Ustozlar, shogirdlarining ishlarini bahslashadi, ularning muammolarini yechish uchun qo'llanma beradi va ularning yaratgan ishlarini yaxshilaydi. Bu, shogirdlarga o'zlarining muvaffaqiyatlarini ko'rsatadi va ularga qo'lda tutish uchun ilham beradi.

Shogirdlarni tarbiyalash, ularga o'z o'zini o'rganishga va rivojlantirishga yordam beradi. Ustozlar, shogirdlarni o'zlarining o'zlashtirishlari va mustahkamlashlari uchun o'zgartirishlarni qo'llaydi. Bu, ularning motivatsiyasini oshirishga imkon beradi.

Ustozlar, shogirdlarni haqiqiy va erishiladigan maqsadlarga yo'naltirishadi. Shogirdlarni o'zlarining kelajak rejasini tuzish va qo'yish imkoniyatlarini tushuntirish uchun ular bilan amaliyot qiladi. Bu, shogirdlarni motivatsiyalab, ularning maqsadlariga erishish uchun harakat qilishlarini kuchaytiradi.

Kompyuter texnologiyalari sohasida yangiliklar va inovatsiyalar tez-tez sodir bo'ladigan sohalar. Ustozlar, shogirdlarga sohaga oid eng so'nggi yangiliklarni taqdim etishadi va ularning qiziqishlarini oshirishadi. Bu, shogirdlarning yangi narsalarga qiziqish va motivatsiyasini oshirishga yordam beradi.

Kompyuter sohasida ijodiylik va yaratuvchanlik ustozlar uchun muhim afzalliklar hisoblanadi. Ustozlar, shogirdlarni o'z fikrlarini ifoda qilishga, yangi yechimlar izlashga, innovatsiyalarni qo'llashga rag'batlantirishadi. Bu, shogirdlarning o'zlarini rivojlantirishiga, o'zlashtirishiga va muvaffaqiyatga erishishiga yordam beradi.

Ustozlar, shogirdlarga maslahat berish va ularni qo'llab-quvvatlashda katta ahamiyatga ega. Shogirdlar o'zning maslahatlari va yo'llanmalari bo'yicha ustozlari bilan muloqot qilishi, ularning muammolarini yechishda yordam berishi kerak. Ustozlar, shogirdlarni o'zlarining kompyuter sohasidagi turli muammolarini hal qilishda yoki qaysi yo'lga qarab rivojlanishlari to'g'risida maslahat berishda ko'maklashadi.

Ustozlar, shogirdlarni kompyuter sohasida mavzularni qiziqishlantirishga rag'batlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ular, o'rgangan materialni qiziqarli, amaliyotiy va

samarador ko‘rinishda taqdim etishga intilishadi. Bu, shogirdlarning o‘zlashtirishlarini oshirish, o‘zlashtirish va o‘rganishni davom ettirishga yordam beradi.

Internetda bir qancha onlayn ta’lim resurslari mavjuddir. Bular google disk orqali bulutli texnologiyalaridan foydalanish ya’ni Ms Office dasturlarida ishlash, Learning Apps platformada soha bo‘yicha shug‘ullanish, uzbekcoders.uz platformasida kurslarda qatnashish, canva.com platformasida soha bo‘yicha topshiriqlarni bajarish natijasida shogirdning IT-savodxonligi oshshida maslaxatlar beradi. Shogirdlar, o‘zlariga mos keladigan kurslar, video darslar, elektron kitoblar va boshqa ma’lumotlar bilan o‘zlarini o‘rganishlari mumkin. Bu resurslar orqali shogirdlar yangi texnologiyalar, dasturlash tillari, ma’lumotlar bazalari va boshqa kompyuter sohasidagi ko‘nikmalarni o‘rganishlari va rivojlantirishlari mumkin.

Shogirdlar o‘zlashtirishlari uchun mo‘ljallangan startup loyihalarda ustoz bilan birgalikda qatnashish. Bu loyihalar, kompyuter dasturlash, web-dizayn, mobil ilovalar, xayotiy jadval, axborot tahlil qilish va boshqa sohalarda yaratish imkoniyatlarini beradi. Ular o‘zlarini rivojlantirish uchun qiziqarli va amaliyotiy tajriba yaratishga imkon beradi.

Hackathonlar va tanlovlar kompyuter sohasidagi innovatsiyalar va yechimlar izlashda yangi g‘oyalar bilan qatnashish, tajribalar to‘plash. Shogirdlar jamoaviy tashkilotlar tomonidan tashkil etilgan hackathonlarda ishtirok etishlari, yaratuvchanliklarini namoyon qilishlari va birlikda yechimlarni topishlari mumkin. Bu turlar shogirdlarni ijodiylik va yechim izlashda o‘zlashtirishadi.

Kompyuter sohasida ishlab chiqarish, kompyuter va dasturlash kompaniyalarida stajirovka olish, texnik mashg‘ulotlarda qatnashish va boshqa ishbilarmonlik imkoniyatlardan foydalanishlari mumkin. Ishbilarmonlik o‘zlashtirishlar uchun real dunyaviy tajriba va amaliyotni oshiradi.

Bugungi kunda yosh mutaxassislarni har tomonlama shakllantirishga e’tibor har qachongacha nisbatan tezlashtirish ehtiyoji zamon talabiga aylandi, ularni kasbiy faoliyatini oshirishga qaratildi. Tarixiy sharoitlarining o‘zgarishi borasida to‘plangan tajribalarni yoshlar ongiga yetkazish shakllari ham o‘zgarib bormoqda. Mustaqillik sharofati tufayli ustoz-shogird an’analarini yana-da rivojlantirishning asosiy vazifalardan biri mustaqil O‘zbekistonni rivojlantirishga asos bo‘ladigan yangi ta’lim tizimining tashkil etilishidir.

Bugungi kunda ham ustoz-shogirdlik an’analari ko‘plab mehnat jamoalarida, shu jumladan, davlat idoralarida qo‘llanib keladi. Biroq, hozirgi vaqtda kadrlar siyosatida olib borilayotgan islohotlar ustozlikni rasmiy va professional tartibda amalga oshirishni talab qiladi.

Ustozlik – bu yoshlarni har tomonlama tarbiyalashdagi bir yo‘nalishi hisoblanadi. Lekin, bu an’ana oila, maktab kabi turli mazmundagi yoshlar tarbiyasi bilan shug‘ullanuvchi ijtimoiy institutlarning ta’lim-tarbiyaviy ta’sirlarni davomchisi sifatida ifodalanadi. Shuning uchun ham ustoz-shogirdlik faoliyatlarida oila, maktab kabi jamoalar faoliyatlari bilan hamkorlik amalga oshirilib, bir-birlarining ta’sir qilish kuchlari mustahkamlanib boradi. Ijtimoiy hayot tajribasining tasdiqlashicha insoniyatning bo‘lg‘usi ijtimoiy-siyosiy faolligi, ta’lim-tarbiyani avloddan-avlodga yetkazish asosida amalga oshirilishini tasdiqlaydi. Bunday yuqori darajadagi tasdiqlanishlar ustozlik faoliyatini ham yuqori darajada baholash zarurligini ifodalaydi. Ustozlarning faoliyati shogirdlarda vaqt ko‘rsatkichlarni umum davlat miqyosida amalga

oshirishga oʻrnatishdan iborat. Bu jarayonda esa vaqtni qanday taqsimlash masalasini hal qilishda ustoz koʻrsatmalari asosiy oʻringa ega. Har qanday vaqtni taqsimlashda maqsad, vazifa, vositalardan qanday foydalanish zarurligini oʻrgatib shogirdlarni boʻsh vaqtlarini sermazmun yoʻnalishda bilim, koʻnikma, malakalar egallashga jalb qila bilish ustoz siymosini yana-da obroʻ-eʼtiborli shaxsga aylantiradi. Shuni ham taʼkidlab oʻtish zarurki, ustoz-shogirdlik anʼanasining faqat moddiy-iqtisodiy tomoniga eʼtibor qilinadigan boʻlsa bu faoliyat asosi hech qanday taʼlim-tarbiyaviy ahamiyatga ega boʻlmaydi.

Taʼlim natijasi oʻquvchilarning yutuqlarini kuzatish maʼlumotlari bilan tasdiqlanadi.

Zamonaviy axborot texnologiyalarining paydo boʻlishi taʼlim, xususan propedevtik kompyuting taʼlim tarkibiga yangi elementni kiritmoqda. "Informatika va axborot texnologiyalari"ning asoslarini bilish, kompyuterdan foydalanish qobiliyati har bir oʻquvchi uchun zarur.

Kompyuterda ishlashda, oʻquvchi oʻz xohishidan tashqari, mashina bilan ishlashning eng tipik shakllarini ham oʻzlashtiradi, shaxsiy kompyuterdan foydalanish koʻnikmalarini rivojlantiradi. Agar oʻyin tabiiy ravishda oʻquv jarayoniga kiritilgan boʻlsa, unda kompyuter savodxonligini oʻrganish taʼlim sifatini oshirishga yordam beradi.

Ustoz-shogird anʼanasida ustoz va shogirdlar oʻrtasidagi koʻp tomondan foydalanish, bilim va tajriba almashish, boshqarish va yopish imkoniyatlari, muhokama qobiliyatini rivojlantirish, loyihalarni amalga oshirish, ish bilan bogʻliq muammolarini hal qilish, motivatsiyani oshirish jarayonlarida yaxshi natijalarga erishiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/talimda-ustoz-shogirdlik-ananasi-da-olar-timsolida>
2. <https://xs.uz/uz/post/ustoz-va-shogird-ananasi>
3. Hamidullo oʻgʻli, T. H. (2023). RAQAMLI TEXNOLOGIYALARI DAVRIDA CHATGPT VA HOZIRGI KUNDAGI OʻRNI. Scientific Impulse, 2(16), 320-325.
4. Горовик, А. А., & Турсунов, Х. Х. У. (2020). Применение средств визуальной разработки программ для обучения детей программированию на примере Scratch. Universum: технические науки, (8-1 (77)), 27-29.
5. Tursunov, H. H., & Hoshimov, U. S. (2022). TAʼLIM TIZIMIDA KOʻZI OJIZ OʻQUVCHILARNI INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI FANIDA OʻQITISH TEXNOLOGIYALAR. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(5), 990-993.
6. Hamidullo oʻgʻli, T. H. (2022). HOZIRGI KUNNING DOLZARB IMKONIYATLARI. JAWS VA NVDA DASTURLARI. Scientific Impulse, 1(2), 535-537.
7. <https://www.google.com/intl/ru/slides/about/>
8. Hamidullo oʻgʻli, T. H., & Kamolovich, B. E. (2023). IMKONIYATI CHEKLANGAN OʻQUVCHILAR BILAN ISHLASH TAJRIBASI. Scientific Impulse, 1(7), 648-653.
9. Hamidullo oʻgʻli, T. H. (2023). SHAXSIY KOMPYUTER BILAN OʻZARO ALOQADA BOʻLGAN IMKONIYATI CHEKLANGAN SHAXSLARNING ISH JOYI VA OʻRNI. Scientific Impulse, 1(11), 394-398.

10. Zokirov, S. I., Sobirov, M. N., Tursunov, H. K., & Sobirov, M. M. (2019). Development of a hybrid model of a thermophotogenerator and an empirical analysis of the dependence of the efficiency of a photocell on temperature. *Journal of Tashkent Institute of Railway Engineers*, 15(3), 49-57.
11. Hamidullo o'g'li, T. H. (2023). TA'LIM TIZIMIGA MICROSOFT OFFICE 2003 VA 2020 DASTURLARINI QO'LLANILISHI VA IMKONIYATLARI. *Scientific Impulse*, 2(13), 353-357.
12. Odilzhanovich, T. K., Makhmudovna, N. M., & Odilzhanovich, I. A. (2021). The selection of the control parameter of the raw cotton electric sorter. *Innovative Technologica: Methodical Research Journal*, 2(11), 1-5.
13. Odilzhanovich, T. K., Odilzhanovich, I. A., & Makhmudovna, N. M. (2021). Analysis of FLUFF in the Process of Lintering of Seeds. *Central Asian journal of theoretical & applied sciences*, 2(11), 26-28.
14. Ma, W., Yan, B., & Sun, L. (2022). Generative adversarial network-based short sequence machine translation from chinese to english. *Scientific Programming*, 2022.
15. Nabiyev, K. K., Yakubov, N. J., & Niyazaliyeva, M. M. (2019). Tikuvchilik buyumlarini tikishda ipning ishonchliligini oshirish usullari. *Ilm-fan va ta'lim byulleteni*, (20-3 (74)), 14-16.
16. Niyazaliyeva, M. M., Dadajonov, Sh.D., Oxunbabayev, O. A., & Oxunbabayev, U. O. (2022). JONLI PILLADAN XOM IPAK ISHLAB CHIQRISH, QAYTA OZIQLANTIRISH USULI BO'YICHA JONLI COCOONS GROWN-DAN XOM IPAK ISHLAB CHIQRISH. Professor ve Zotikov tavalludining 135 yilligiga bag'ishlangan xalqaro ilmiy konfessiya yakunlari bo'yicha ilmiy ishlar to'plami:(2022 yil 25 may). 2-qism.M.: RGU nomli Kosygina, 2022 yil.171 s., 91.
17. Makhmudovna, N. M., & Dadajonovich, D. S. (2023). An Innovative Method of Storing Live Cocoons and its Impact on the Quality and Technological Indicators of Live Cocoons. *Texas Journal of Multidisciplinary Studies*, 20, 12-17.
18. Makhmudovna, N. M., Muhammadkarim, M., & Oxunjonovich, A. U. (2021). IMPROVEMENT OF THE RECYCLINGPROCESS OF COCOONS RECEIVED FROM THE REPEAT FEEDING. *湖南大学学报 (自然科学版)*, 48(12).
19. Toshbekov, O. A., Urozov, M. K., Baymurova, N. R., & Hamrayeva, M. F. (2022). Processes of bleaching and discolouring of wool fibers. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 11(06), 231-235.
20. Rahimovna, B. N. (2023). DUAL TA'LIMI ASOSIDA O'QUVCHILAR KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH. *PEDAGOG*, 6(12), 11-14.
21. Mukumova, F., & Baymurova, N. (2023). TEACHING STUDENTS THE ART OF EMBROIDERY AND ARTISTIC WEAVING IN EXTRACURRICULAR ACTIVITIES. *Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры*, 3(12), 64-67.
22. Rakhimovna, B. N., & Kudratovna, M. N. (2022). CREATION OF METHODS OF MAKING NATIONAL JEWELRY IN SURKHANDARYA COSTUME. *Journal of Pharmaceutical Negative Results*, 13.

23. Rakhimovna, B. N. (2024). INTEGRATION OF THEORY AND PRACTICE OF THE DUAL EDUCATION SYSTEM IN THE FIELD OF LIGHT INDUSTRY EDUCATION. European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies, 4(02), 336-341.

24. Baymurova N. R., & Toxirova A. Sh. (2022). ISHLAB CHIQRISH KORXONALARIDA YANGI TEXNOLOGIK JARAYONLARDAN FOYDALANISH ORQALI MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH. Iqtisodiyot va jamiyat, (10-1 (101)), 264-267.

25. Amanturdiyevna, R. D., Xudoyqulovna, M. F., Salimovna, D. Y., Akmalovich, K. S., & Nuritdinovich, C. N. (2022). METHODOLOGY OF FORMING ENGINEERING COMPETENCIES IN STUDENTS BASED ON INNOVATIVE APPROACH (IN THE EXAMPLE OF THE EDUCATIONAL DIRECTION OF CONSTRUCTION AND TECHNOLOGY OF LIGHT INDUSTRIAL PRODUCTS (SEWING PRODUCTS)). Journal of Pharmaceutical Negative Results, 3898-3901.

26. Dilafuz, R. (2023, March). BO‘LAJAK MUHANDISLARNI TAYYORLASHDA INNOVATSION YONDASHUVNING AHAMIYATI. In E Conference Zone (pp. 11-14).

27. Dilafuz, R. (2024). PECULIARITIES OF DEVELOPMENT OF METHODOLOGICAL COMPETENCE OF STUDENTS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL EDUCATION. European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies, 4(01), 139-142.

28. Amanturdiyevna, R. D. Z. (2023). INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA O‘QUVCHILARNING MUHANDISLIK KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISH BOSQICHLARI. PEDAGOG, 6(12), 7-10.

29. Amanturdiyevna, R. D. (2022). Innovative Approaches and Their Future Muhmainly the Importance of Andi Ready. Journal of Intellectual Property and Human Rights, 1(9), 1-4.

30. Radjapova, D. A. (2022). Professional activity and development stages of engineers in the world education system.

31. Radjapova, D. A., Raximkulova, S. A., Boltayeva, I. B., & Urozov, M. K. (2021). Study of Modern Technologies of Sewing Manufacturing. International Journal on Orange Technologies, 3(11), 85-86.

32. Kamolovich, B. E., & Hamidullo o‘g‘li, T. H. (2023). SOHADA MICROSOFT OFFICE WORD 2003 VA 2021 DASTURLARI QO‘LLANILISHI VA AFZALLIKLARI. Scientific Impulse, 1(11), 376-382.

33. Nuritdinovich, Choriyev Nurislam. "AVTOMATLASHTIRILGAN ZAMONAVIY TO‘QIMACHILIK KORXONALARIDA TALABALARNING AMALIY FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI." Научный Фокус 1.2 (2023): 341-345.

34. Nuritdinovich C. N. INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA TALABALARDA MUHANDISLIK KASBIGA OID KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH //O‘ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. – 2023. – T. 2. – №. 20. – С. 356-360.

35. <https://cyberleninka.ru/article/n/o-quvchilarga-kompyuterni-o-rgatishda-ustoz-shogird-munosabatining-o-rni-va-ahamiyati>